

УДК 657.412.7:614.258](477)”20”

DOI 10.11603/me.2414-5998.2021.2.12404

І. І. Завулічна

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4916-9643>

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ

МЕДИЧНІ ФОНДИ ЯК СТРУКТУРА БЛАГОДІЙНИЦТВА В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

I. I. Zavulichna

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk

MEDICAL FUNDS AS A CHARITY STRUCTURE IN INDEPENDENT UKRAINE

Анотація. У статті здійснено аналіз та подано оцінку благодійності медичних фондів періоду незалежної України, які своєю діяльністю акцентували увагу на доброчинності, допомозі, підтримці та інших питаннях медицини.

Проаналізовано мету створення медичних благодійних фондів, яка полягала у цілеспрямованості на медичну соціальну допомогу, захист людини, наукове вдосконалення лікарів, поширення медичних знань, надання допомоги тим, хто її потребує.

На особливу увагу заслуговують благодійні фонди, які відіграли важливу роль у розвитку і започаткованості нових галузей допомоги, реалізації програм, зокрема Всеукраїнський благодійний фонд «Крона», Міжнародний благодійний фонд «Україна 3000», Всеукраїнський благодійний фонд «Серце до серця», Благодійний фонд «КРАН», Всеукраїнський благодійний фонд «Дитячий світ», Міжнародний благодійний фонд «Здоров'я українського народу», Благодійний фонд «Твоя опора», Український фонд благодійності «Мрію жити», Товариство Червоного Хреста України, Благодійний фонд «Мати Тереза».

Резюмуючи, можна сказати, що діяльність медичних фондів серед інших форм доброчинності в незалежній Україні стала невід'ємною складовою системи доброчинності у сфері медицини.

Мета цієї статті полягає власне у визначенні місця благодійності медичних фондів у незалежній Україні.

Ключові слова: доброчинність; благодійництво в медицині; види благодійних медичних фондів; програма медичних фондів.

Abstract. The article analyzes and an assessment of the charity of medical funds of the period of independent Ukraine, which focused on charity, assist, support and other issues of medicine.

The purpose of creation of medical charitable foundations which was purposefulness on medical social help, protection of the person, on scientific improvement of doctors, distribution of medical knowledge, rendering of help to those who need it is analyzed.

Particular attention deserves charitable foundations that played an important role in the development and launch of new sectors of assistance, implementation of programs, in particular the All-Ukrainian Charitable Foundation “Krona”, Ukraine 3000 Charitable Foundation, All-Ukrainian Charitable Foundation “Heart to Heart”, Charitable Foundation “KРАН”, All-Ukrainian Charitable Foundation “Children’s World”, International Charitable Foundation “Health of Ukrainian People”, Charitable Foundation “Your support”, Ukrainian Fund of Charity “Dream to live” Society of the Red Cross of Ukraine, Charitable Foundation “Mother Teresa”.

Summarizing, we can say that the activities of medical funds among other forms of charity in the independent Ukraine became an integral and component of the system of charity in the field of medicine.

The purpose of this article is to determine the place of philanthropy of medical funds in independent Ukraine.

Key words: charity; philanthropy in medicine; types of charitable medical funds; program of medical funds.

Вступ. Діяльність благодійних фондів спрямована на соціальні, медичні і культурно-освітні потреби осіб. Благодійні фонди, у першу чергу, спрямовують свої зусилля на соціальну підтримку, медичну допомогу, захист людей, які перебувають у складних життєвих обставинах (бідність, безпритульність, сирітство, ВІЛ/СНІД, малозабезпеченість тощо). На сьогодні засоби масової інформації повідомляють нам про створення благодійних фондів у сфері охорони здоров'я. Це пояснюється тим, що криза, яка склалася в нашій країні за остан-

ні роки, не дає змоги державі виділяти достатню кількість коштів на охорону здоров'я свого народу. Це добре видно по матеріальному забезпеченню лікарень, їх малому оснащенню новітніми технологіями, малій кількості необхідних медикаментів, обмеженій кількості лікарняних місць у стаціонарах [1]. Незважаючи на це, дуже приємно спостерігати за розвитком благодійництва фондів медичного спрямування, яке офіційно було затверджено Законом України від 16.01.2020 р. «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [4].

© І. І. Завулічна

Мета статті – визначення місця благодійності медичних фондів у незалежній Україні.

Теоретична частина. Добродійність у сфері медицини як системи є предметом розгляду науковців минулого (М. Аркаса, М. Грушевського, Д. Дорошенка, М. Драгоманова, Н. Тарнавського та ін.) і сучасності (О. Войналовича, О. Гончара, Б. Євтуха, Т. Єременка, М. Іванова, Л. Ковалю, А. Кондрацького, Р. Овчарової та ін.). Однак медичні фонди за період незалежної України предметом розгляду не були. Слід відзначити діяльність благодійних медичних фондів:

Всеукраїнський благодійний фонд «Крона» (2006) [10]: допомога дітям, їхнім батькам та лікарям у боротьбі з тяжкими хворобами, яким не під силу пройти її самостійно. Фонд допомагає оплатити медикаменти, діагностику, процедури, закордонне лікування, закупає обладнання і матеріали для медичних закладів, підтримує навчання лікарів. Програми благодійного фонду «Крона»:

1. *«Адресна допомога»* – допомога дітям із тяжкими хворобами і їхнім рідним оплатити ліки, витратні матеріали, діагностику, засоби реабілітації, лікування за кордоном, коли немає можливості отримати медичну допомогу в Україні.

2. *«Підтримка лікарень»* – допомога українським лікарням впроваджувати нові технології, а також підвищувати якість медичних послуг для дітей та дорослих, зокрема відкриття в НДСЛ «Охматдит» референс-лабораторії з діагностики і типування донорів кісткового мозку, сучасного центру патології гемостазу, імуноцитологічної лабораторії та Центру крові.

3. *Проект «Серце одне на двох»*. Його задача – щоб вагітні жінки із вадами серця могли безпечно народити під наглядом кардіологів й акушерів, а малюки, у яких виявлено вади серця ще в утробі матері, без зволікання потрапили в руки кардіохірургів та акушерів одразу після народження. *«Добрий pass»* – сучасний та простий спосіб допомоги дітям із важкими захворюваннями – термінали для безконтактних благодійних внесків NFC Donation Box. Отримані кошти спрямовуються на лікування дітей із тяжкими хворобами.

Міжнародний благодійний фонд «Україна 3000» (2001) [12]. Його діяльність охоплює усі сфери соціального життя України. Основні зусилля фонду спрямовані на реалізацію програм і проектів у сфері охорони здоров'я матері і дитини, допомоги дітям-інвалідам та важкохворим дітям (побудова лікарні «Охматдит»). У фокусі уваги фонду медичний

напрямок («Україна сьогодні») реалізовує програми і проекти, спрямовані на вирішення питань охорони материнства та дитинства, вдосконалює мережі лікувальних і реабілітаційних закладів України для дітей з особливими потребами. Особлива увага приділяється створенню сучасної дитячої лікарні, де рівень лікування відповідатиме світовим стандартам, зокрема це програми:

– *«Від лікарні до лікарні»* – сприяння підвищенню ефективності та якості медичного обслуговування, покращенню здоров'я населення України через добровільне залучення фінансових, технологічних та інтелектуальних ресурсів вітчизняних й іноземних благодійників із країн Європи, США, Канади та Японії. Складові програми:

1. *Пілотний проект* – підтримка центру дитячої онкогематології Української дитячої спеціалізованої лікарні «Охматдит».

2. *Партнерський проект* – партнерство між українськими та іноземними лікарнями, проходження курсу стажування в Австрії, обмін досвідом.

3. *Ресурсний компонент* – підвищення фахового рівня спеціалістів галузі дитячої онкології та кардіохірургії, в результаті яких дитячі лікарні (Івано-Франківська, Хмельницька та інші) отримали сучасне обладнання, яке було придбано для неонатологічних відділень.

4. *«Дитяча лікарня майбутнього»* в рамках проекту створення багатопрофільного лікувально-діагностичного Всеукраїнського центру охорони здоров'я матері і дитини, який забезпечуватиме висококваліфікованою та спеціалізованою медичною допомогою дітей, жінок репродуктивного віку та вагітних.

5. *«Радість дитинства – вільні рухи»* – програма розроблена для дітей, які мають наслідки органічного ураження нервової системи. Її головні завдання: сприяти наданню якісних реабілітаційних послуг дітям із ДЦП; допомагати українським реабілітаційним центрам для здобуття вищого рівня технічного оснащення, впроваджувати сучасні світові стандарти діагностики, надання медичних, реабілітаційних та соціально-педагогічних послуг тощо.

Всеукраїнський благодійний фонд (БФ) «Серце до серця», головою правління якого є Яна Степанівна Сидор, а голова наглядової ради – Єжи Конік, вже понад 14 років (з січня 2006 р.) поспіль веде громадську діяльність із метою розвитку волонтерського руху в Україні та проводить щорічні благодійні акції, завданням яких є:

– розвиток волонтерського руху в Україні за принципами європейських стандартів (програма «Акція «Серце до серця»);

– привернення уваги та повернення довіри громадян до благодійності шляхом використання прозорої системи звітності (проект «Я бачу і мене бачать»);

– виховання відповідальності та формування моральних цінностей у молоді України (Фестиваль Woodstock);

– покращення ситуації із наявністю якісного медичного обладнання у дитячих обласних лікарнях України.

Місія фонду зосереджена на придбанні та передачі відповідного медичного обладнання й інструментів, витратних матеріалів та медикаментів, призначених для порятунку і підтримки життя, зборі коштів, лекціях для різних верств населення [8].

Благодійний фонд «КРАН» (2017) [6] створено на засадах волонтерства та партнерства. Мета благодійного фонду – надання медичного лікування тяжких пацієнтів з ураженням центральної та периферичної нервової системи, насамперед воїнів-захисників України, соціально незахищених цивільних осіб, дітей-сиріт, дітей із малозабезпечених сімей, дітей з інвалідністю, осіб зі статусом «одинокий», що потребують лікування та спеціалізованої медичної реабілітації (насамперед відновного лікування та нейрореабілітації).

БФ «КРАН» веде основні напрямки діяльності в наданні благодійної допомоги, такі, як:

– адресна фінансова, матеріальна чи інша допомога особам у рамках Благодійної програми «Відновне лікування, фізична реабілітація та спеціалізована інтенсивна нейрореабілітація поранених, травмованих учасників антитерористичної операції (АТО) в Науково-практичному центрі нейрореабілітації «НОДУС»;

– збір благодійних пожертв, придбання та безоплатна передача спеціалізованого обладнання та інших матеріально-технічних ресурсів для надання медичної допомоги;

– фінансування благодійних цільових програм, наукових проектів у медицині (насамперед нейрохірургія, відновне лікування та нейрореабілітація).

Всеукраїнський благодійний фонд «Дитячий світ» [9] (2006), президентом якого є Людмила Гаїова, співпрацює з Міністерством охорони здоров'я України, Науково-практичним медичним центром дитячої кардіології та кардіохірургії й іншими. Стратегічні завдання фонду: реалізація цільових

програм, метою яких є вдосконалення технічної бази дитячої медицини в регіонах; проведення благодійних програм і проектів; сприяння впровадженню інноваційних технологій в українській медицині.

Упродовж діяльності фонду реалізовано благодійну програму зі збору коштів на реанімобіль («операційної на колесах»), проводить благодійні програми у сферах сприяння розвитку дитячої медицини, розвитку культури, популяризації дитячого та молодіжного спорту та інші, зокрема: програму зі зниження рівня дитячої смертності в Україні «Здорові діти у щасливій країні»; надання шефської допомоги інтернатам та дитячим будинкам, Центру дитячої кардіології і кардіохірургії МОЗ України; плекання творчих і пізнавальних здібностей дітей; підтримку неприбуткових організацій, метою якої є сприяння зміцненню інститутів громадянського суспільства в Україні; оздоровлення дітей і родинний відпочинок (оздоровчий табір «Велика гра») та інші.

Міжнародний благодійний фонд «Здоров'я українського народу» (2009) – благодійний фонд, який впроваджує лідерські й інноваційні програми для покращення якості, доступності та безпечності медичних послуг. Мета фонду – збереження і зміцнення здоров'я українського народу шляхом реалізації соціальних програм, які спрямовані на підвищення соціального статусу медичного працівника, покращення рівня медичного обслуговування та поширення знань серед населення про надання медичних послуг. Фонд має право вести діяльність як на території України, так і в США та інших країнах [11].

Діяльність фонду: програми, які передбачають навчання, застосування новітніх технологій у медичній практиці, профілактику та пропаганду здорового способу життя, вдосконалення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я, благодійні акції («Вітамінки для дитинки», «Адресна допомога»), збір коштів на важливе та дороговартісне обладнання.

Український фонд благодійності «Мрію жити» [13] був створений із метою надання допомоги, це, в першу чергу, турбота й опіка для дітей з обмеженими можливостями та батькам, які цього потребують. Основним завданням фонду є безоплатна допомога хворим дітям, покупка лікарських препаратів; оплата реабілітацій; оплата операцій тощо.

Товариство Червоного Хреста України [14] – неприбуткова, всеукраїнська, добровільна, гро-

мадська, гуманітарна організація, діяльність якої ґрунтується на Женевських конвенціях про захист жертв війни від 1949 р., ратифікованих Україною в 1954 р. За весь період існування завданнями товариства була допомога біженцям та військовополоненим, турбота про інвалідів і дітей-сиріт, боротьба з голодом та епідеміями, організація лазаретів, госпіталів і харчувальних пунктів. Волонтери та співробітники товариства керуються фундаментальними принципами, які ґрунтуються на захисті людського життя та здоров'я, запобіганні людським стражданням та їх полегшенні, незалежно від раси, релігійних та політичних поглядів. Із здобуттям незалежної України Товариство Червоного Хреста України було визнано Міжнародним Комітетом Червоного Хреста.

Серед гуманітарних програм товариства, основними з яких є медико-соціальна допомога, профілактика ВІЛ/СНІДу та туберкульозу, Міжнародна Чорнобильська програма, заохочення донорського руху, перша допомога, патронажна служба, протидія поширенню COVID-19 та інші.

Благодійний фонд «Мати Тереза» [7] надає допомогу невиліковно хворим людям, створений установчими зборами колективів небайдужих людей, зокрема Благодійний фонд «Мати Тереза» створений в Івано-Франківську як Обласний клінічний центр паліативної допомоги (1997 р., а з 2014 р. – Лікарня допомоги невиліковно хворим «Хоспіс»). Головною метою і основними напрямками діяльності є: сприяння розвитку мережі хоспісної служби в Івано-Франківській області; організація різноманітної допомоги для існуючого в Івано-Франківську хоспісу (методичної, наукової, матеріальної, фінансової, трудовими ресурсами тощо); організація медичної, психологічної, соціальної допомоги хворим у термінальних стадіях онкологічних та інших захворювань; організація навчальних програм персоналу і волонтерів по опіці і догляду за тяжкохворими.

Список літератури

1. Драндарова М. Місце волонтерства та благодійності у сучасній Україні / М. Драндарова // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України. – 2016. – № 2. – С. 74–79.
2. Житник М. М. Благодійність у соціально-філософській ретроспективі та перспективі / М. М. Житник // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2015. – Вип. 2. – С. 43–49.

Висновки. Короткий огляд діяльності благодійних фондів у сфері медичного спрямування, представлених у статті, показує, що активна діяльність благодійництва різноманітна за напрямками та обсягами. Матеріальна складова є важливою, але не визначальною у здійсненні благодійництва. Перш за все, до поля зору фондів медичного напрямку потрапляють нужденні в лікуванні діти та дорослі, члени сімей, що опинилися в скрутних життєвих обставинах, люди похилого віку та інші вразливі верстви населення. Медичні благодійні фонди створюються активними членами суспільства, які, допомагаючи, бажають зробити внесок у вирішення нагальних проблем одного або багатьох членів суспільства.

Готуючи дану статтю, зауважила, що члени медичних фондів, які займаються цим, заслуговують неабиякої поваги. Вони створюють акції, направлені на звернення уваги населення на проблеми хворих, доглядають за хворими в стаціонарах, відвідують будинки-інтернати з тяжко хворими дітьми. Взагалі ці люди виконують колосальний обсяг роботи, для того, щоб покращити життя тих, хто вже майже втратив надію. Треба зазначити, що багато відомих людей залучаються до благодійних фондів, влаштовують різноманітні заходи, задля збору коштів на оснащення та покращення умов у лікарнях. Це пов'язано з тим, що дуже багато дітей народжується з вадами, корегування яких потребує чималих коштів, у результаті бойових дій на Сході країни зростає численність інвалідів, також у країні зростає рівень онкохворих та людей із хронічними захворюваннями. Всі ці категорії людей потребують неабиякої допомоги та підтримки.

Резюмуючи, можна сказати, що діяльність медичних фондів серед інших форм доброчинності в незалежній Україні стала невід'ємною складовою системи доброчинності у сфері медицини.

3. Медична освіта у світі та в Україні / [Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерій, О. П. Волосовець та ін.]. – К. : Книга плюс, 2005. – 380 с.
4. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 16 січня 2020 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/464-20#n170>.
5. Програма Міжнародного благодійного фонду «Лікарням від Серця». – Режим доступу : <http://healthup.org.ua/>.

6. Сайт Благодійного фонду «КРАН». – Режим доступу : <https://www.kran.fund>.
7. Сайт Благодійного фонду «Мати Тереза». – Режим доступу : <http://palliative.if.ua/ua/>.
8. Сайт Благодійного фонду «Серце до серця». – Режим доступу : <https://web.archive.org/web/20111017194650/http://moz.gov.ua/ua/portal/an-20110504-2.html>.
9. Сайт Всеукраїнського благодійного фонду «Дитячий світ». – Режим доступу : <http://www.dytsvit.in.ua>.
10. Сайт Всеукраїнського благодійного фонду «Крона». – Режим доступу : <https://krona.niko.ua/contacts>.
11. Сайт Міжнародного благодійного фонду «Здоров'я українського народу». – Режим доступу :

<http://www.aptekal.com.ua/showarticle.php/year=2011&month=8&num=2>.

12. Сайт Міжнародного благодійного фонду «Україна 3000». – Режим доступу : <http://www.ukraine3000.org.ua/activity.html>.
13. Сайт Українського фонду благодійності «Мрію жити». – Режим доступу : <https://www.mriyuzhiti.com/uk>.
14. Товариство Червоного Хреста України. – Режим доступу : https://redcross.org.ua/?gclid=cj0kcqjw1psdbhdbarisapetqrexuaaduou_qpxpuhl_fmimtfouvjepohtv3m_v6e5g3anup5hautsaalowealw_wcb.
15. Яків Роголін: «За 19 років благодійницької діяльності я не бачив жодного ангела, навіть у дзеркалі». – Режим доступу : <https://www.gurt.org.ua/interviews/35790>.

References

1. Darrandarova, M. (2016). Zaporizkyy derzhavnyy medychnyy universytet MOZ Ukrayiny. Mistse volonterstva ta blahodiynosti u suchasniy Ukrayini [Zaporizhzhya State Medical University of Ukraine. Place of volunteering and charity in modern Ukraine]. *Naukovyy visnyk Natsionalnoho universytetu derzhavnoyi podatkovoyi sluzhby Ukrayiny – Scientific Bulletin of the National University of State Tax Service of Ukraine*, 2, 74-79 [in Ukrainian].
2. Zhitnik, M.M. (2015). Blahodiynist u sotsialno-filosofskiy retrospektyvi ta perspektyvi [Charity in socio-philosophical retrospect and perspective]. *Visnyk NTUU «KPI». Filosofiya. Psykholohiya. Pedagogika – Bulletin of NTUU “KPI”. Philosophy. Psychology. Pedagogy*, 2, 43-49 [in Ukrainian].
3. Polyachenko, Yu.V., Perederiy, V.G., Volosovets, O.P., Moskalenko, V.F., & Bulakh, I.E. (2005). *Medychna osvita u sviti ta v Ukrayini [Medical education in the world and in Ukraine]*. Kyiv: Book Plus [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrayiny Pro blahodiynu diyalnist ta blahodiyni orhanizatsiyi vid 16 sichnya 2020 r. [Law of Ukraine On charitable activities and charitable organizations dated January 16 2020]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/464-20#n170> [in Ukrainian].
5. Prohrama Mizhnarodnoho blahodiynoho fondu «Likarnyam vid Sertsya» [The program of the International Charitable Fund “Hospitals from the heart”]. Retrieved from: <http://healthup.org.ua/> [in Ukrainian].
6. Sayt Blahodiynoho fondu «KРАН» [The website of the Charity Fund “Crane”]. Retrieved from: <https://www.kran.fund> [in Ukrainian].
7. Sayt Blahodiynoho fondu «Maty Tereza» [“Mother Teresa” Charitable Foundation website]. Retrieved from: <http://palliative.if.ua/ua/> [in Ukrainian].
8. Sayt Blahodiynoho fondu «Sertse do sertsya» [Website of the “Heart to Heart” Charitable Foundation]. Retrieved from: <http://moz.gov.ua/ua/portal/an20110504-2.html> [in Ukrainian].
9. Sayt Vseukrayinskoho blahodiynoho fondu «Dytyachyy svit» [The site of the All-Ukrainian Charity Fund “Children’s world”]. Retrieved from: <http://www.dytsvit.in.ua> [in Ukrainian].
10. Sayt Vseukrayinskoho blahodiynoho fondu «Krona» [The site of the All-Ukrainian Charity Fund “Krona”]. Retrieved from: <https://krona.niko.ua/contacts> [in Ukrainian].
11. Sayt Mizhnarodnoho blahodiynoho fondu «Zdorovya ukrayinskoho narodu» [The site of the International Charitable Foundation “Health of Ukrainian People”]. Retrieved from: <http://www.aptekal.com.ua/showarticle.phpyear=2011&month=8&num=2> [in Ukrainian].
12. Sayt Mizhnarodnoho blahodiynoho fondu «Ukrayina 3000» [The site of the Ukraine 3000 International Charitable Fund]. Retrieved from: <http://www.ukraine3000.org.ua/activity.html> [in Ukrainian].
13. Sayt Ukrayinskoho fondu blahodiynosti «Mriyu zhyty» [The site of the Ukrainian Fund of Charity “Dream to Live”]. Retrieved from: <https://www.mriyuzhiti.com/uk> [in Ukrainian].
14. Товариство Червоного Хреста України [Society of the Red Cross of Ukraine]. Retrieved from: https://redcross.org.ua/gclid=cj0kcqjw1psdbhdbarisapetqrexuaaduou_qpxpuhl_fmimtfouvjepohtv3m_v6e5g3anup5hautsaalowealowealw_wcb [in Ukrainian].
15. Yakiv Rohalin: «За 19 років благодійницької діяльності я не бачив жодного ангела, навіть у дзеркалі» [Yakiv Rogalin: “For 19 years of philanthropic activity, I did not see any angel, even in the mirror”]. Retrieved from: <https://www.gurt.org.ua/interviews/35790> [in Ukrainian].

Отримано 07.05.21
Рекомендовано 12.05.21

Електронна адреса для листування: zavulicnainna@gmail.com